

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Remissvar

Förslag till ändringar för att öka mobiliteten tidigt i den akademiska karriären (U2024/00229)

Saco har tagit del av ”Förslag till ändringar för att öka mobiliteten tidigt i den akademiska karriären” (U2024/00229) och vill härmed lämna ett yttrande.

Övergripande utgångspunkt för yttrandet

För Saco är det en viktig fråga att gynna ökade möjligheter för anställdas rörlighet. Ökad mobilitet bidrar till att utveckla både utbildning, forskning och övriga samhället. Det medför även att kunskap och erfarenheter tillskansade utanför forskningen också blir meriterande inom akademien.

Möjligheten att både forska och tillämpa kunskaperna i praktiken behöver utökas och anställdas rörlighet är en viktig del i detta. Därför ser Saco det grunden som positivt att möjligheten att skapa förenade tjänster utökas till fler ämnesområden än idag.

Eftersom förutsättningarna att förena anställningar kan skilja sig åt mellan olika sektorer på arbetsmarknaden, bland annat beroende på olika avtalslösningar, konstaterar Saco att lösningarnas utformning antagligen kan komma att delvis se olika ut.

Sacos huvudsakliga synpunkter på Promemorians förslag

- Saco tillstyrker Promemorians förslag om att möjliggöra förenade anställningar.
- Saco avstyrker Promemorians förslag om en förlängd tidsgräns på högst fem eller sju år från avlagd doktorsexamen till ansökan av en biträdande lektorstjänst med motiveringen att det förlänger tiden för osäkra anställningar inom högskolan.

Förenade anställningar ska möjliggöras inom alla sektorer och även för biträdande lektor eller annan anställning som lärare

Saco tillstyrker förslaget att möjliggöra förenade anställningar inom alla sektorer och även för biträdande lektor eller annan anställning som lärare.

Saco ser positivt på förslaget i likhet med samtliga Sacoförbund som svarar på remissen. Möjligheten till förenade tjänster inom andra ämnesområden än för läkare har länge varit efterfrågat.

Inom till exempel hälso- och sjukvården finns det många olika specialistkompetenser, som nu välkomnar förslaget med förenade tjänster. Fysioterapeuterna betonar vikten av att det bör breddas till alla vårdgivare inom regional-, kommunal och öppenvård samt privata vårdgivare. Läkarförbundet poängterar att den kliniska karriären ofta konkurrerar ut en karriär inom forskning. Därför behöver en karriär inom forskning likställas med klinisk karriär. Förslaget med förenade anställning tidigare i karriären öppnar upp bättre karriärvägar, samtidigt som attraktiviteten även bedöms utifrån anställningsvillkor och lön. Likaså ser Arbetsterapeuterna en större flexibilitet och mobilitet för disputerade arbetsterapeuter när möjligheten öppnas upp för förenade anställningar eftersom det ökar akademiseringen av det kliniska arbetet och en välförankrad och verksamhetsnära forskning.

Viktiga utmaningar att ta hänsyn till

Med förenade anställningar tidigare i karriären skapas bättre förutsättningar att tidigt påbörja en samverkan som kan vara meriterande högre upp vid tillsättningar av lektorer och professorer. Samtidigt påpekar bland annat Sveriges Ingenjörer och Naturvetarna att meritvärdet, när det gäller kunskap och erfarenheter inhämtat utanför akademien, för forskare länge har utgjort ett hinder för vidare meritering inom akademien. Med fler förenade anställningar kan det öppna upp för att fler karriärvägar inom akademien jämte de akademiska karriärvägarna och meriteringarna.

Samtidigt som en ökad mobilitet stärker kunskapsutbytet mellan forskningen och det omgivande samhället finns det risk för en gränslös arbetstid för individer och att arbetsbelastningen ökar, vilket flera av Sacos förbund lyfter. Därför är det viktigt att förenade anställningar omgärdas med ett regelverk som har samma arbetsvillkor och socialförsäkringar som vid en vanlig tjänst med endast en huvudman.

Bland annat har Akademikerförbundet SSR och Sveriges Lärare i sina remissvar tagit upp socialförsäkringarnas och arbetsvilkorens komplexitet som kringgärdar förenade anställningar. Allt från pension, sjukförsäkringar, semester, lönesättning, arbetstid och arbetsmiljöansvar osv måste vara lika hållbara för de anställda med förenade tjänster som för de med en vanlig tjänst. Därför är det av största vikt att det inte finns hinder i lagregleringarna

eller olika författningshinder för en god samordning inom de områden där statliga regelverk gäller. Med möjliggörande lagstiftning som grund kan arbetsmarknadsparterna på respektive sektor utveckla ändamålsenliga avtalslösningar samt berörda arbetsgivare teckna de överenskommelser som fordras för att en förenad anställning ska komma till stånd.

Sacoförbund inom statlig sektor (Saco-S) har påpekat att förenade tjänster inom alla ämnesområden innebär att fler aktörer involveras för att förhandla fram villkoren mellan parterna. Detta kräver större ansvar och resurser från fler arbetsgivarorganisationer och fackliga parter att få det till stånd. Idag finns redan en modell mellan regioner och Arbetsgivarverket som skulle kunna vara en utgångspunkt för detta arbete, även om andra förutsättningar kan finnas inom exempelvis den privata sektorn som behöver belysas närmare.

Sveriges universitetslärare och forskare (Sulf) lyfter även att jämställdheten behöver främjas så att förändringarna med förenade anställningar inte får oavsiktliga negativa konsekvenser. Kvinnor tenderar att lämna akademien i högre grad vid osäkra anställningar och dålig arbetsmiljö. Därför behöver hänsyn tas till strukturella skillnader mellan könen.

Tidsgränsen för anställning som biträdande lektor ska vara högst fem eller sju år från avlagd doktorsexamen

Saco avstyrker Promemorians förslag om en förlängd tidsgräns på högst fem eller sju år från avlagd doktorsexamen till ansökan av en biträdande lektorstjänst med motiveringen att det förlänger tiden för osäkra anställningar inom högskolan.

En majoritet av svarande Sacoförbund avstyrker förslaget med att välja mellan fem och sju år från avlagd doktorsexamen till en anställning som biträdande lektorstjänst. Även om lärosätena själva kan avgöra tidsfristen skapar en möjlig förlängning av perioden av osäkra anställningar en större osäkerhet för unga forskare inom akademien. Även här lyfter Sacoförbund inom statlig sektor (Saco-S) att det finns en jämställdhetsaspekt eftersom anställningen inte kan förlängas eller förnyas mer än två år för biträdande lektorer som varit föräldralediga, sjuka eller liknande. Då kvinnor i högre grad är föräldralediga och har högre sjukfrånvaro än män slår detta regelverk negativt för dem särskilt, men likaså för män som är sjuka eller föräldralediga.

Slutligen vill Saco betona att trygga anställningar bör vara en norm inom akademien. Tidsbegränsade anställningar ska bara användas när det är motiverat. Parterna ansvarar för en del av lösningen genom kollektivavtal, men det kräver att regeringen tydliggör lärosätenas ansvar för trygga anställningar.

Nästa generations forskare och lärare måste säkras genom förbättrade villkor med trygga anställningar och en god forskningsfinansiering.

Saco har tagit del av remissyttrandena från Akademikerförbundet SSR, Sveriges Arbetsterapeuter, Fysioterapeuterna, Saco-S, Sveriges läkarförbund, Sveriges Lärare, Sveriges Ingenjörer, Sveriges universitetslärare och forskare (Sulf) och Naturvetarna, som biläggs.

Saco, som ovan

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Laila Abdallah
Utredare